

Кондратюк-Антонова Тетяна Вячеславівна
*професор кафедри соціально-гуманітарних та
правових дисциплін факультету забезпечення
державної безпеки Київського інституту
Національної гвардії України, кандидат
філософських наук, доцент*

Стадник Степан Петрович
*курсант курсу №2 факультету службово-
бойової діяльності Київського інституту
Національної гвардії України*

ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Військова соціальна робота є інтегральним різновидом соціальної роботи і військового управління, щодо останнього, то конкретно – військового виховання, роботи з гуманітарних питань. Ця нерозривність, та єдність регламентуються методологічною основою соціальної роботи – системним уявленням про суспільство, його цілісністю, розумінням закономірностей, що впливають із взаємодії та взаємозалежності суспільства і людини, людини і природи.

Військово-соціальну роботу у Збройних Силах України можна визначити як комплекс цілеспрямованих заходів щодо створення необхідних соціальних і правових умов для успішного виконання особовим складом покладених завдань шляхом дотримання встановлених законами, військовими статутами та іншими нормативно-правовими актами прав і свобод, реалізації його потреб та інтересів, врахування та застосування норм міжнародного гуманітарного права, зміцнення військової дисципліни, організованості та правопорядку. Головною метою військово-соціальної роботи є утвердження особистості військовослужбовця, працівника Збройних Сил як найвищої соціальної цінності, забезпечення його прав і свобод, духовного і фізичного здоров'я; задоволення соціально-економічних потреб та інтересів персоналу Збройних Сил. Її досягнення передбачає вирішення цілої низки основних завдань, серед яких найважливішими є: своєчасне та повне забезпечення військовослужбовців належним матеріальним добробутом, усіма видами постачання; чітка організація служби й побуту всіх категорій особового складу, що надає необхідні можливості для професійної самореалізації, підвищення ними власного загально-освітнього та культурного рівнів, забезпечує повноцінний відпочинок, нормальне сімейне життя; сумлінне дотримання принципу соціальної справедливості, гарантованого захисту кожного військовослужбовця від грубощів, свавілля, попрання його законних прав і власної гідності; забезпечення високого рейтингу служіння Вітчизні, всебічної захищеності соціальної активності через громадську думку.

До основних напрямів військово-соціальної роботи належать такі: соціальний захист, соціальний супровід, соціальна реабілітація військовослужбовців, їх соціальна реадаптація; формування військовому середовищі атмосфери гуманності, взаємної поваги, товариської допомоги, чутливого ставлення один до даного; формування високої соціальної впевненості та самостійності у військовослужбовців і членів їхніх сімей, цивільного персоналу, що опинилися у скрутних життєвих ситуаціях; формування у них здатності до власної життєтворчості через надання їм умінь та навичок, запобігання соціальних проблем або більш ефективного їх вирішення.

По змісту і спрямованості заходів військово-соціальної роботи має досить складну структуру. До її основних складових відносяться: грошове забезпечення військовослужбовців та пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби; продовольче та речове забезпечення військовослужбовців; охорона здоров'я військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби і членів їх сімей; житлове питання; обов'язкове державне страхування військовослужбовців та компенсаційні виплати; реалізація конституційного права військовослужбовців та членів їх сімей на свободу совісті та віросповідання; соціальний захист найбільш уразливих груп військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби і членів їх сімей (інваліди, літні ветерани, сім'ї загиблих військовослужбовців, багатодітні сім'ї, «чорнобильці» тощо), військовослужбовців, які, мають особливі заслуги перед державою (учасники бойових дій, ветерани війни й військової служби та ін.); соціально-професійна адаптація військовослужбовців, звільнених з військової служби.

Реалізація завдань військово-соціальної роботи включає три види діяльності: базисна – вдосконалення нормативно-правової бази соціально-правового забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей; організаторська – діяльність командирів (начальників), посадовців осіб органів військового управління, фахівців морально-психологічного забезпечення щодо організації заходів соціально-психологічної реабілітації; практична діяльність – застосування форм і методів соціально-психологічної реабілітації спрямованих на її аналіз, прогнозування, планування, надання допомоги, пропозицій тощо.

Організація військово-соціальної роботи полягає у визначенні функціонально пов'язаних завдань, суб'єктів (сил), засобів та плануванні заходів для створення необхідних умов щодо задоволення соціальних потреб об'єктів впливу і забезпечення їх нормальної життєдіяльності, сумлінного ставлення до виконання службових обов'язків та виконання покладених на них завдань.

Соціальна робота з військовослужбовцями, ветеранами та членами їхніх сімей стає все більш актуальною сьогодні в Україні. Історія знає багато фактів допомоги, підтримки, соціального захисту людини, що присвятила себе благородній справі – боронити рідну землю, свій народ. Військовослужбовець, як і будь-який інший звичайний громадянин, теж потребує і уваги, і допомоги, і захисту. Тим паче в наш час, коли соціальна напруженість не спадає, коли не покращується матеріальний стан армійців, коли для багатьох зникає житейська

перспектива, коли багато хто стоїть перед болючим питанням – а що далі? Значно загострилися соціальні проблеми членів родин військовиків, також громадян, що звільнені з військової служби. Багато хто в цей час втрачає суспільні перспективи, змінюється соціальний статус людей, ламаються звичні життєві стереотипи, цінності, виникають неабиякі нетрадиційні, незвичайні труднощі. Самій людині стає важко справлятися з цими труднощами. Необхідність вирішення соціальних проблем різних категорій потребуючих – військовослужбовців та, безумовно, всіх, кого певним чином чіпає військова служба, обумовлює розвиток та вдосконалення розгалуженої системи соціальної роботи.

Після початку повномасштабного вторгнення, організація соціальної роботи з військовослужбовцями стала одним з найбільш актуальних питань. Для вирішення соціально-побутових проблем, були внесені зміни до наказу Міністерства оборони, що стосується бюджету. Додатково до всіх існуючих виплат, були передбачені матеріальні допомоги для забезпечення соціально-побутових потреб. Крім того, було збільшено суми окремих видів виплат і призначено додаткову винагороду.

Водночас, слід зазначити, що організація та здійснення військово-соціальної роботи у військових частинах, військових комісаріатах і територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки має ряд проблемних питань, основними з яких є наступні: відсутність єдиного органу в Збройних Силах України, який би здійснював контроль та координацію за практичною реалізацією соціальної підтримки військовослужбовців та членів їх сімей; перебування структур морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України на етапі кардинальної трансформації у відповідності до стандартів роботи з персоналом в арміях країн НАТО; у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки залишається недостатнім рівень знань та вмінь реалізації механізмів нової системи обслуговування, надання сервісних послуг щодо соціального і правового захисту військовослужбовців, військовозобов'язаних, осіб, звільнених з військової служби та членів їхніх сімей; невідповідність кваліфікаційним вимогам окремих соціальних працівників, призначених на посади соціологів територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки державних службовців; неповне розуміння специфіки напрямків та завдань здійснення заходів соціальної роботи у військовому середовищі цивільними соціальними працівниками, відмінностей їхньої діяльності від психологів чи інших соціальних працівників загального профілю; відсутність в державі стандартів здійснення соціальної роботи з військовослужбовцями, ветеранами та членами їхніх сімей, розробка яких покладалась на професійні асоціації соціальних працівників, які на сьогодні в Україні вже не діють; відсутність програм підготовки військових соціальних працівників у вищих навчальних закладах та цивільних навчальних закладах.

Отже, організація соціальної роботи з військовослужбовцями полягає у визначенні функціонально пов'язаних завдань, суб'єктів, засобів та плануванні заходів для створення необхідних умов щодо задоволення соціальних потреб

об'єктів впливу і забезпечення їх нормальної життєдіяльності, сумлінного ставлення до виконання службових обов'язків та виконання покладених на них завдань. Організацію соціальної роботи з військовослужбовцями регламентують: законодавчі акти, укази і розпорядження Президента, постанови Уряду, накази та директиви Міністра Оборони України. В основу нових підходів організації військово-соціальної роботи в центрах соціальної підтримки покладено принцип виявлення найбільш соціально уражених категорій осіб та надання їм у взаємодії з органами державної влади, місцевого самоврядування та недержавними організаціями відповідної адресної допомоги. Особливо цей вид роботи з військовослужбовцями НГУ актуалізується сьогодні в умовах військових дій, що точаться на території нашої країни. Ефективність військово-соціальної роботи нині є запорукою нашого потужного сектору безпеки та оборони, котрий потребує адекватного ставлення до інтересів військовиків та формування у них відданості інтересам захисту держави.

Список використаних джерел:

1. Особливості військової соціальної роботи з різними категоріями клієнтів. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4875/1/11%20-%201_9_%20-%2022.pdf
2. Соціальний статус, престиж та імідж збройних сил: проблеми та шляхи їх розв'язання URL: <file:///C:/Users/DELL/Downloads/sotsialniy-status-prestizh-ta-imidzh-zbroynih-sil-problemi-ta-shlyahi-yih-rozv-yazannya.pdf>
3. Соціологія у правоохоронній діяльності: теоретичні та прикладні аспекти URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bfc5900f-fea5-4732-b89d-9bc40f515a83/content>
4. Як думає армія? Про градус настроїв у нашому окопі. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/12/30/yak-dumaye-armiya-pro-gradus-nastroyiv-u-nashomu-okopi/>
5. Окреме доручення Міністра оборони України № 2683 від 1 лютого 2023 року. URL : <https://social.mil.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/2683z.pdf>